

Оповідання Анатолія Гая «Вужик» (Біла Церква, «Буква», 09.02.1998 р., художнє оформлення 14-річної на той час, а нині відомої художниці-графіка Олесі Гай, формат А-4, кольоровий друк, тираж 5000 примірників) написано для дітей молодшого шкільного віку. Трагікомічна пригода двох друзів під час невдалої риболовлі і несподіване знайомство з жартівником-вужиком, який ледь не вплив на голову одному з рибалок, розгортається на тлі чарівної української природи. Хлоп'ята постають перед читачами такими, якими й повинні бути у свої 9-10 років, – з хорошими й не дуже рисами свого характеру, але життєрадісними і товариськими.

ВУЖИК

Ідемо ранковою вулицею. Холодна кушпела пирхає з-під ніг і надовго зависає над дорогою ледь видимими хмарками – така дрібна й невагома. Та ось минаєм останню хату і звертаємо зі шляху на польову стежину. Тої ж миті у досягаючій пшениці невидима птаха здивовано вигукує: «Чий ви?», «Чий ви?».

Це голос у неї такий, але я стишую ходу і з серйозним виразом на обличчі відповідаю:

– Ти, чибчику, нас добре знаєш. Скажи краще, сам чий?

– Е, спитай у нього щось легше, – сміється Сергій. – Одні зовуть чибчиком, інші – чибісом, а Лідія Михайлівна, пригадуєш? на уроці природознавства казала, що це – польова чайка. От і розберися, чий...

Чибчик все так же здивовано посилає навздогін своє запитання, але нам ніколи. Справа ж чекає неабияка – йдемо перевіряти поставлену на ніч донку. Сергій узяв її без дозволу і страшенно боїться, що дома про це дізнаються. Після того, як тижнів зо два тому сам себе зачепив здоровецьким гачком за пальця, що аж у лікарню возили виймати, батько до своїх рибальських снастей навіть близько не підпускає. Тільки хіба ж послухаєшся, коли страх як кортить спіймати коропа? Це вам не пліточок біля греблі стьобати!

Щоб скоротити дорогу, далі бредемо навпрошки через луки. За ніч трава посіріла, вкрилася дрібносінькими крапельками вологи – ніби запотіла. Тонкі стебла позгинались аж до землі, і на кожному в ранковім промінні самоцвітом переливається росинка. Наші сандалі й штани аж до колін враз намокли, але хто на такі дрібниці зважає?

Невдовзі починається пологий схил, і внизу густо синіє, віддзеркалюючи ранкове небо, водна гладінь. Колись, ще до того, як колгосп загатив цей ставок для поливу навколишніх полів, тут була заросла вільхами і верболозом балка. На її дні крізь густе плетиво осоки, рогозу, латахів та іншої болотяної порослі жебонів великий струмок. Дамбу зробили з осені, а кущі й дерева збиралися викорчовувати взимку, коли мороз скує болотисте дно балки.

Проте морозів не було, а осінні й весняні дощі вщерть наповнили новий ставок. Вся рослинність пішла під воду, і тепер у тих заростях час від часу шубовскають чималі коропи.

– Де ж твоя донка? – збуджено запитую я і аж тремчу від нетерпіння. – От би виволокти пузатенького сазанчика!..

– Там, між двох кущів закинув, – невизначено махає рукою Сергій і швидко перебирає ногами. Але не втримується і до води не сходить, а з'їжджає навсидячки. За мить за ним їду і я.

– Оце гірка! – захоплено вигукує приятель, озирнувшись на слизький трав'янистий схил, перший схоплюється на ноги і біжить до того місця, де схована донка. На його штанях темніє велика мокро-зелена пляма.

Проте мрія про чималого сазанчика так і залишилася мрією. Видно, рибина клюнула, але за ніч заплутала капронову волосінь за якусь корчوماку і обірвала. Скільки не смикали, відчепити донку з берега не змогли.

– Доведеться лізти у воду, – нарешті безнадійно мовить Сергій. – Давай витягнемо жеребок.

Я кидаю погляд на дзеркальну водну гладінь, над якою здійсмається легенький туманець, уявляю, як-то лізти шукать між ослизливих корчів Сергієву донку, і мерзлякувато шулюсь.

– Чого це я буду тягти? Твоя снасть – ти й лізь. А я з берега допомагатиму...

Сергій ображено надуває губи.

– Теж мені товариш називається! За коропом бігли разом, а у воду лізь ти, Сергій.

Він ще довго бурчить, але я лише пильно розглядаю протилежний берег, і Сергій починає знехотя розстібати гудзики на сорочці.

– Натягни і тримай, – дає останню вказівку й бреде у воду. Він занурюється спочатку по коліна, потім по пупа, по груди і все ближче підбирається до затоплених напівусохлих кущів. Кілька разів шубовскає руками, пробуючи звільнити заплутану донку, і сумовито кидає:

– Треба з головою пірнати. А не хочеться!

Я мовчу, як та не спіймана риба, що заплутала снасть, і Сергій, не дочекавшись відповіді, пірнає. Через якихось півхвилини його голова знову з'являється на поверхні і крізь голосне пирхання долітає:

– Ох і закрутив! Трохи одсапаюсь і спробую ще раз.

Раптом я побачив, як з ближнього куща до Сергія побігла хвиляста до-ріжка.

– Сір'ож, дивись, що то на тебе пливе?

– Де? – стривожено озивається той і крутить мокрою головою.

– Та он же, від ближнього куща!

Нарешті товариш побачив, куди я тикав пальцем, і зарепетував так, що з віддаленого, зарослого очеретом кінця ставу з нажаханим кряканням знялась пара диких качок.

Якби хто зафіксував, за скільки Сергій подолав відстань до берега, ти-

тул чемпіона світу йому був би гарантований. Оті два десятки метрів він не плив, не біг, а летів над водою. Навіть на березі зупинився не одразу, а кроків за десять від води. Очі – круглі й білі, мов два гривеники.

– О-от-т-такенне з-з-змійще!!! – вицокуючи зубами, починає виправдовуватись. – Д-думав, н-на го-голову ме-мені вилізе...

А тим часом хвиляста доріжка стелиться все ближче до берега, і вже можна розгледіти підняту над поверхнею невелику голівку. З обох боків, особливо помітні в ранковому світлі, жовтіють дві плями.

Лише тепер я зрозумів усе і аж покотився од реготу.

– Ех ти! «Змійще!» – перекиривляю товариша. – Та це ж звичайнісінький вужик!

Сергій все ще боязко підступає ближче і переконується, що й справді смертельна небезпека йому не загрожувала.

– Тобі чудно, – бурчить собі під ніс і відводить погляд. – Був би на моєму місці, то не дуже на хихоньки потягло б. Розвертаюсь – а прямісінько на мене суне зміїна голова! Очі злющі, та ще й роздвоєним жалом ворущить...

– Давай швидше діставати донку, – перебиваю я. – Скоро череда йтиме, а у нас дома нікому корову вигнати.

Сергій дивиться на те місце, де кілька хвилин тому пірнав, і, ховаючи очі, махає рукою:

– Та ну її. Нехай іншим разом відчепимо. Там хто зна й скільки доведеться баблятись, доки виплутаю, а череда піде.

І їжаку зрозуміло, що Сергій просто боїться. Та, чесно кажучи, я б теж нізащо не поліз би до тих куців. Воно вужик, а раптом і справжня гадюка десь причаїлася?

– Пропажі батько не помітить, – з надією в голосі говорить товариш. – У нього тих донок знаєш скільки!

Ми повільно бредемо вгору слизьким схилом, а десь позаду в прибережних кущах напевне хихикає навздогін жартівник-вужик.